Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 175. Luni în 7 (19) August.

# DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — Numeri singuratici 5 cr. — Taxa de inserțiuni: 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Dr. George Candrea.

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

## Congresul interparlamentar de la Bruxella pentru pace și arbitragiu.

A șasea conferință.

Amĕsurat promisiunei mele, numai despre aceea parte a conferenței vĕ raportez, care atinge causa noastră românească. — În 12 August s'a început deja lupta între români și unguri și triumful moral a fost al nostru, de și comisiunea a fost necesitată a primí ofertul maghiarilor de a admite Budapesta pentru viitoriul congres, în lipsa altui ofert. — Ḑiua deschiderei a fost memorabilă pentru noi prin frumoasa vorbire a Dlui Urechiă.

Ḑilele următoare, 14 și 15 August, au fost un adevĕrat asalt al românilor contra ungurilor de a informá presa și celebritățile europene despre starea tristă a românilor din Ungaria. Faptele, cari cu deosebire au impresionat lumea străină, a fost descrierea regimului selbatec la care sunt supuși martirii nostri în temnițele din Seghedin și Vaț. — Representanții modești ai Românilor din Ungaria, dnii Russu Șirianul și Stef. Pop, au fost cald primiți de presă și bărbați ca Pandolfi, Passy, Deschamps, Rahnsen, cari se întrețineau și ascultau cu simpatie espunerea nĕcazurilor noastre. — În 16 August învingerea pirhică a ungurilor a fost redusă aproape la blam prin declarațiunea prealabilă a biroului; ear' discursul dlui Urechiă a produs vii aclamațiuni și mișcare adâncă mai cu seamă când a amintit de victimele cari zac în temnițele ungurești. — Ne despărțim de aici și ne împrăștiăm cu convingerea, că isbânda finală va fi a noastră.

Președintele Deschamps înainte de a recomandá ficsarea sediului de la Pesta pe anul 1896, spre liniștirea Românilor a făcut următoarea declarațiune prealabilă, pe carea conferența a și primit'o cu toate voturile contra 5 voturi maghiare:

„În sinul adunărei delegaților mai mulți dintrĕ colegii nostri au esprimat temerea, ca nu cumva alegerea de sediu al conferenței la Budapesta sĕ fie interpretată în oare-care circumstanță într'un sens care îi va obligá ori de a face reserve, ori de a se abțínè sĕ participe la deliberațiunea noastră. Adevĕrul este și îl declarăm leal și într'un mod general, că alegarea sediului conferenței noastre *simpliciter încă nu poate implicá o recunoaștere ori un amestec* oare-care din partea noastră din ori-ce punct de vedere în cutare ori cutare cestiune națională ori internațională, specialminte desbătută între o parte din colegii nostri, amestec străin scopului urmat de conferență și care tocmai prin aceasta ar fi periculoasă în consecințele ei.

Singurul motiv care călăuzește conferența cu adoptarea de sedii diverse pentru sesiunile ei periodice, este dorința de a sporí numĕrul membrilor aderenților sĕi, de a face mai bine și mai ușor pretutindenea pacificele ei lucrări și de a permite membrilor diferitelor parlamente de a esercitá în privința colegilor lor în ordinea scopului urmărit de conferența legală cele mai fraterne și reciproce ospitalități."

*V. A. Urechiă:*

Domnilor! Se cade mai 'nainte de toate, ca în numele parlamentarilor români sĕ presint biroului nostru sincerile și respectuoasele mulțumiri pentru esplicațiunea pe atât de conciliantă pe cât și de categorică ce a făcut și care s'a aprobat de conferință.

Da, domnilor, conferința interparlamentară nici odată nu a manifestat o vedere politică în alegerea orașelor unde sĕ se adune. Recunoaștem bucuros aceasta, precum de asemenea recunoaștem, că conferința nu a avut pentru anul 1896 alt oraș, de cât capitala Ungarei. Evident, că dacă nu veți primí ofertul curtenitoriu și — precum va arĕtat dl Jókai — foarte ademenitoriu, uniunea interparlamentară ar fi fost în pericol de a nu se putè întruní, ceea-ce ar fi fost o pagubă pentru frumoasa noastră uniune. I-s'a mai întâmplat odată aceasta.

Am fi fericiți sĕ ne putem asociá la espresiunea de gratitudine cătră dnii unguri.

Ni-ar fi fost lucru plăcut sĕ facem aceasta astăḑi, mai cu seamă, după bunele cuvinte ce eri seara dl conte Apponyi pentru primadată, pe cât știu eu, le-a adresat României.

Dar' dlor, cu părere de rĕu, noi nu vom putè ajunge la acea accalmie(?), ce cuvintele fine și curtisătoare ale dlui Apponyi ar fi putut sĕ vĕ îndemne sĕ așteptați de la grupul român. „Noi avem mandat imperativ de la cei 145 din grupul român, și acest mandat este, sĕ vĕ aducem declararea respectuoasă, că nu putem participá la conferința interparlamentară din moment ce aceasta se va țínè la Budapesta".

În starea actuală a lucrurilor (când temnițele ungurești gem de victime române) și fără a intrá în detalii, dorind sĕ dau conferinței ocasiunea de a închide sesiunea sa tot în același spirit pacific, cu care a lucrat până astăḑi, în starea actuală a lucrurilor noi nu putem merge la Budapesta.

Ne este în adevĕr imposibil sĕ rĕmânem indeferenți la plângerile fraților nostri de același sânge.

Cine poate sĕ ne țină de rĕi pentru acest sentiment de solidaritate fraternă? Nu ne amestecăm în treburile statului maghiar când unim voturile noastre la acele ale oricărui suflet generos ce vrea schimbarea regimului unguresc, care va fi pus capĕt unui trist period de lupte sterile. Și atunci noi, grupul parlamentar român, vom vení cu inima voioasă sĕ strîngem mâna colegilor nostri din Budapesta și sĕ le aducem asigurarea sincerei noastre aliançe.

Dar' până atunci, dlor, grupul românesc cu părere de rĕu nu va putè sĕ vĕ urmeze la a 7-a conferința interparlamentară în Budapesta.

Noi am fost, dlor, membri ai uniunei interparlamentare sincer alipiți încă din ḑiua când la Roma am intrat în uniunea interparlamentară, am dat o impulsiune în sensul ideilor propagate de această uniune, cu atât mai mare ne este deci mare părerea de rĕu, că nu vom putè cooperá cu Dvoastră în anul 1896 în urm lucrurilor indicate.

Am aplaudá din toată inima la schimbarea unui asemenea regim, pe care o speră și contele Apponyi de 20 ani deja, numai dacă această schimbare va îmbunătățí și situațiunea în care de present se află cetățenii ungari de limbă și naționalitate slavă și română. Sĕ sperăm, că ḑiua triumfului nu va întârḑiá, și că atunci toți cetățenii ungari se vor folosí de egalitatea de drepturi și astfeliu pacea va fi făcută.

Atunci românii din România vor fi și ei recunoscĕtori.

Atitudinea conciliantă a mai multor din colegii nostri actuali unguri la conferință ne lasă încă speranța, că de acum până în anul viitoriu, grație lor, calea de la București la Budapesta se va mai aplaná și cine știe, serbările milleniului ar putè devení o nouă dată memorabilă: aceea a fraternisărei românilor cu ungurii spre marea bucurie a reuniunei interparlamentare.

La lucru dar' dlor colegi, dacă acest ideal vĕ surîde! Deschideți închisorile politice și noi ne deschidem brațele, faceți sĕ domniască justiția și legalitatea, și Ungaria va fi mai mare și mai puternică de cât dacă va persistá a nemulțumí naționalitățile; — și acum ca sĕ termin strig: trăească conferința interparlamentară, ori în care țeară își va alege sediul, din moment ce ea lucrează conform declarațiunei Dvoastră, dle presedinte, din moment ce va avè în vedere pacea lumei și fraternisarea popoarelor.

Eată și discursul de salutare, care l'a rostit dl V. A. Urechiă în conferența interparlamentară.

„Dle președinte!
Domnilor!

Pe instrumentul imnelor nu sunt numai coarde groase: cele subțiri încă găsesc loc și sunt tot atât de necesare la armonie ca cele groase, ba cine știe, adesea sunt mai necesare de cât cele gros sbârnuitoare (Vorbitorul privește spre colegii sei Unguri. Mare ilaritate între ceialalți parlamentariani! — Corespondentul.) Permiteți României, jună ca regat, dar' veche, de 18 secoli, ca existență națională (Acesta rĕspuns broșurii lui Beksics, care începe prin îndrăsneață afirmare, că Românii numai de la 1877 trăesc ca popor. Corespondentul) mică în întindere, dar' din neam ales și mare în simțire, deoare-ce ea a rĕmas recunoscĕtoare marilor puteri cari au ajutat-o în ḑile grele: permiteți-i sĕ-și unească modesta voce la concertul de salutare ce se adresează astăḑi Belgiei.

„România este legată de țeara voastră frumoasă, dle ministru (Erá de față și ministrul de lucrări publice. Corespondentul), prin mai multe lucruri: este mai întâiu întrudirea între familia noastră regală și a voastră; mai e apoi înalta stimă, pe care o avem cătră frumoasele instituțiuni. Constituțiunea română a fost făcută în tocmai după a poporului belgian. Câte din legile noastre nu sunt literal luate de pe ale D-Voastre?! Care e țeara, după Francia, unde junimea noastră universitară merge sĕ afle instrucțiunea și educația solidă. Contrar afirmării viitoriului meu amic Pázmády (ilaritate), că Ungurii după adagiul lor, nu află vieața de cât în „Ungaria felix", Românii merg cu plăcere ori-unde strălucește soarele culturii pentru a se luminá în interesul patriei lor. (Aplause lungi).

Dar' ce probă mai mare de admirațiunea Românilor pentru Belgia putem noi dá, de cât amintind, că în prima ḑi a nașterii noastre politice, prin plebiscit poporal, noi am ales de suveran ereditar al Românilor pe A. S. Regală contele de Flandra, unul din membrii ilustrei Voastre dinastii.

Salutare deci Belgiei, țeara libertăților, asilul sacru al celor prigoniți din țerile despotice! Salutare Belgiei, puternicul și generosul alambic, în care se destilează pentru toată lumea nouele idei, cari au sĕ regenereze societatea și sĕ facă sĕ fraternisese într'a devĕr

*Din causa serbătoarei de mâne, impusă prin lege, Nrul procsim apare Mercuri.*

popoarele, punênd capĕt definitiv rĕsboailor desastroase.

„Salutare Belgiei, care poate demonstrá prin istoria ei, că ce este și ce sĕvêrșește adevĕratul patriotism; salutare Belgiei, care a știut din două popoare de rase și limbă diverse constituí un stat puternic prin sentimentul comun al patriei, strălucit ideal politic, pe care ar face bine un oare-care stat din orientul Europei se-'l studieze și sĕ-'l imite. (Aplause.)

„Grupul parlamentar român, care nu este nici cel mai puțin numĕros, nici cel mai puțin alipit de uniunea interparlamentară — dl Gobat ne va mărturisí aceasta! — urează deplină reușită conferenței a șeasa interparlamentară în lucrările ei desinteresate de pacificațiune și mai ales de justiție pentru popoare, căci fără de justiție nu poate fi pace". (Lungi și repetate aplause.) Mai mulți membri ai diverselor popoare, felicită pe vorbitor, ceea-ce cu Pázmándy nimenea nu a făcut.

## Din Selagiu.

### Serbări culturale în Șimlĕu.

Raport special al „Dreptății".

II.

Cuvêntarea de deschidere a presidentului vicariu a fost primită cu aprobări și aplause. Inmediat după aceea au fost aleși doi notari ad hoc: preoții Vasilie *Vajda* și Augustin *Vecaș* din Hidveg, care a și referat despre activitatea comitetului central.

*Raportul,* cetit cu multă căldură din partea dlui referent, presintă multe date de interes general, de aceea îi voiu dá mai multă atențiune.

În el se accentuează ca scop al associațiunei: „a păstrá și a generalisá ceea ce avem mai scump în sinul poporului nostru: dulceața culturei limbei române pe terenul instrucțiunei", și se amintește chiar și de conștiența demnității de sine", care ar fi deșteptată acum și la poporul țeran. Despre starea școalelor ne dă raportul o icoană.

Comitetul central a comis din sinul inteligenței comisiuni, cari sĕ asiste pe la esamene pre sate. Din rapoartele acelor comisiuni referentul ne dă următoarele date.

În școalele frecuentate au fost 10.867 elevi obligați (5992 feciori, 4875 fete), cu 800 elevi mai *mulți* de cât în anul trecut. Dintrĕ ei au frecuentat regulat 6825 elevi (3881 feciori, 2944 fete). De repetițiune obligați au fost 3476 feciori, 1596 fete, cu 356 mai mulți de cât în anul trecut. Dintrĕ cei ce au cercetat școala știu *cetí* și *scrie* 6677 ord., 1290 repetiționali. Premiați la esamene au fost 365 prunci, 218 fetițe.

La școalele mai înalte snnt 154 (cu 18 mai puțini) și la măestrie 43 (cu 4 mai puțini de cât în anul trecut.)

Școalele de pomărit progresează încet. În 6 tracte protopopești *nu esisită*, în 8 tracte se desvoaltă încet. Ca cele mai bune sĕ amintesc: cea din *Băsești* cu 915 oltoi, cea din *Asuagiul de sus* cu 400 oltoi, cea din Stîrciu, Hidvég, Bulgari, Cățelul rom, Recea, Giurtelec și altele cu câte 160—500 oltoi.

Comitetul central a esoperat și unele premii pentru învĕțători, și a nume: de la Dl George *Pop de Băsești* o vacă cu vițel, și o scroafă cu purcei; de la Ioan *Nichită* adv. în Zelau 20 fl.; de la Florian *Cocian* adv. în Cehul Silvaniei cu Ioan *Pop*, m prop. în Domnin 20 fl; de la d. Vas. *Mica*, not. în Odorheiu 10 fl.; Adreiu *Cosma*, dir. la „Silvania" 10 fl.; Al *Barbulovici*, vicariu, 10 fl; Demetriu *Suciu* advocat în Cehul Silv. 10 fl.

Pentru împărțirea premiilor adunarea generală a încredințat comitetul central, care în procsimele dile se va întruní spre acest scop.

Notez, că acest obiceiu de a inspectá școalele noastre și a îndemná învĕțătorii prin premii este numai și numai în acest despărțĕmênt.

Despărțĕmêntul acesta a inicíat și un fond special școlastic, care se înbogățește prin colectete anuale numite „colecta cruceriului."

Despărțĕmêntul selăgian-chioran are 6 membri fundatori, 2 membri ordinari pe vieță, 57 ordinari. (Un numĕr destul de mic) De aceaa zelul și activitatea ce o desvoaltă acest despărțĕmênt trebue sĕ apară și mai mare.

După înscrierea unor noi membri și încassarea tacselor și ajutoarelor, s'au pertractat unele propuneri curente și apoi ședința s'a închis la 2 oare d. a.

#### Banchetul.

La 2 oare s'a început banchetul festiv arangiat în grădina hotelului orașului. Au participat vr'o 200 persoane, domni și dame. In frunte erá președintele despărțĕmêntului, vicariul Al. *Barbulovici.* De-a dreapta dînsului presidenta reuniunei femeilor române, doamna Clara *Maniu.* De altcum întreg publicul erá foarte ales. Cununa frumoasă de preoți, tineri și inteligenți îți făceá cea mai bună impresiune. Printrĕ oaspeții mai îndepărtați erá vicariul Năsĕudului Dr. Ioan *Pop, Trif,* prof. la preparandia de stat din Szabadka, Aug. *Paul,* profes. în Brăila, și alții. În decursul mesii musica a cântat piese românești.

Șirul toastelor l'a început vicariul Barbulovici cu toastul oficios pentru Majestatea Sa și episcopul diecesan. A urmat apoi neobositul director al „Silvaniei" Andreiu *Cosma*, închinând pentru președintele asociațiunei Ioan M. *Moldovan* și pentru comitetul central.

Părintele *Jernea* (Leta-mare), pentru președintele comitetului despărțĕmêntului; advocatul *Nilvan* din Șomcuta, pentru presidenta Reuniunei femeilor și pentru prosperarea reuniunei; părintele *Cristea* pentru 2 bărbați harnici ai Selagiului: G. Pop de Băsești și profesorul *Trif*, care înființând reuniunea învĕțătorilor sĕlăgeni și binemeritându-se de ea a fost transmitat de guvern la — Szabadka!

Vas. *Pătcaș*, preot, a închinat special pentru bărbatul Sĕlăgenilor, badea George Pop de Băsești. George *Budișan,* preot, pentru părintele Lucaciu. Teodor *Pop,* protopop, pentru politica faptelor culturale, ca cu mai mult zel sĕ contribuim la înflorirea Associațiunei. Dl Andreiu *Cosma,* arĕtând cât de bine reușesc adunările despărțemêntului spune, că un membru al comitetului central din Sibiiu i-a dis, că despărțĕmêntul XVI. nu numai că rivalisează în adunările sale generale cu ale însĕși Associațiunei; dar' stă sĕ o și întreacă. Drept dovadă despre renumele ce și-le-au câștigat adunările despărțemêntului, constată cu plăcere, că de astădată chiar și diaristica română este representată prin dl. Dr. Elie *Dăianu,* redactor al „Dreptății" (Sĕ trăiească, sĕ trăiească). Dl Cosma închină în onoarea representantului presei române.

Dr. E. *Dăianu,* emoționat, rĕspunde imediat, arĕtând impresiunile ce i-lea lăsat diua petrecută în Șimlĕu, la „acest congres al institutelor culturale române din Selagiu" și esprimându-și bucuria, că a putut sĕ asiste la aceste serbări frumoase, închină pentru conducĕtorii acestor instituțiuni culturale.

Cuvintele domnului Dr. *Dăianu* au fost primite cu însuflețite aprobări.

După cuvintele însuflețite ale dlui Anton *Băliban,* preot, și ale învĕțătoriului *Bobiș*, președintele anunță sosirea alor două telegrame. Una de la dl. G. Pop *de Băsești* din Pesta și alta de la poporul din Șomcuta. Ambele au fost primite cu aplaus. Prima arĕtá simpatia conducĕtoriului Selagiului, cealaltă intima legătură de dragoste a părții chiorene, care aparține aceluiași despărțemênt al XVI-lea.

Cu acestea s'a ridicat masa.

#### Adunarea generală a „Reuniunei femeilor".

Încheind acum cu „Associațiunea" bărbaților, mĕ voiu ocupá de „Reuniunea femeilor", care încă și-a ținut Duminecă, în aceeași di adunarea sa generală. Aceasta reuniune s'a distins în estan și prin arangearea unei esposițiuni; ea susține și o școală de fete în Șimlĕu.

Adunarea generală s'a ținut în biserică. Punct la 10 oare doamna presidentă, Clara Maniu, a deschis ședința prin o vorbire potrivită. La masa comitetului pe lângă presidentă ocupá loc doamna Maria *Cosma,* vicepresidentă, Emilia *Pop* n. *Mărcuș,* secretară, Doamna *Vecaș,* casieră, și dl Andreiu *Cosma,* bărbat de încredere, care neobosit și zelos conlucră la toate instituțiunile culturale. După raportul comitetului și al cassierei, cari s'au luat la cunoștință cu aprobare și mulțămită, a fost esmisă o comisiune pentru incassarea tacselor de la membri noi și vechi. După o mică pausă referentul comisiunei dl. Iuliu *Maniu* raportează, că s'au înscris mai mulți membri pe vieață, ordinari și ajutători.

Se hotărește, că procsima adunare sĕ se țină acolo unde se va ținĕ adunarea despărțemêntului associațiunei (în Odorheiul de Someș). După câteva agende curente se închide ședința, anunțându-se deschiderea esposițiunei pe 4 oare.

---

# Foișoara „Dreptății".

## Găini moarte.

După **A. S.**

Țarevna Catharina de curênd întrodusese un „nou sistem de administrare polițienească" și povestiá suitei sale, că de la acest sistem s'ar așteptá la mult bine.

„Sĕracul și bogatul — diceá — nobilul și țĕranul se vor bucurá de adi încolo de aceeași tractare. Poliția nu are sĕ mai iea în considerare rangul sau averea.

„Tare dubitez, că oare vei ajunge ceea-ce dorești, îi reflectă Lew Alexandrovici Narișkin, marșalul de curte al țarevnei, unul dintrĕ bărbații cei mai isteți și cu spirit ai timpului sĕu.

„Îmi poți crede, Lew Alexandrovici, — îi rĕspunse Catharina, — și dacă chiar tu te-ai face vinovat de vre-o transgresiune, nu ai scăpá nepedepsit.

„Ean' sĕ încercăm, — dise Alexandrovici. Chiar mâne voiu face o încercare și sarae vĕ voiu povestí resultatul.

În dimineața următoare Alexandrovici își îmbrăcă uniforma sa de gală, își împodobí peptul cu mai multe orduri și apoi își luă peste uniformă o mentea vechiă și roasă, pe carea și-o împrumutase de la un hornar. Pe cap își puse o pălăriă turtită și pe jos se îndreptă în piață, unde se ținea têrgul de sĕptĕmână.

Se adresă unui negustoriu de galițe întrebându-l sfios: „Onorabile, cât costă la DTa o părechiă de găini?

Negustoriul îl privì din creștet până la tălpi, pe buze cu un suris desprețuitoriu, și-i rĕspunse a lene:

„Părechia viă cu 1 rublă, ear' părechia moartă cu $1/2$ de rublă.

„Atunci ucide-mi iute două părechi dintrĕ cele víi, onorabile — îi dise Alexandrovici.

Negoțătoriul ascultă și tăiă la patru găini grumadul, și-i învĕlì apoi în hârtiă, întindêndu-i cumpĕrătoriului.

Acesta scoase din pungă o rublă în bani de aramă și voì sĕ se depărteze.

„Ho, ho," îl oprì negoțătoriul. Ai sĕ-mi plătești 2 ruble."

„De ce 2 ruble, porumbelul meu?" întrebă Alexandrovici, prefăcêndu-se uimit.

„De ce? mĕ întrebi? Fiind-că ai cumpĕrat două părechi de găini víi. Ți-am spus doară îndată la început, că o părechiă de găini costă 1 rublă."

„Ai drept, dar' eu nu am luat găini víi, ci moarte, — de ce vrei sĕ mĕ tragi pe sfoară? Sunt un biet dileriu.

Negoțătoriul tot mai tare se înflăcără.

„Dar' n'au fost mai nainte víi?" strigă puternic.

„Firește, firește," rĕspunse Alexandrovici liniștit, „dar' și acesteací, cari le vindi cu $1/2$ de rublă, au fost oare-cândva víi. Mĕ țin dar' de prețul celor moarte.

„Oh, mișelule," strigă negoțătoriul înfuriat. „Plătește-mi numai de cât două ruble, că dacă nu, chiăm pe polițistul, care sĕ plimbă colo."

Polițistul chiar ajunse în fața lor.

„Ce scandal faceți ací?" se restì aspru cătră ei.

„Mĕ rog, dle polițist," îi rĕspunse Alexandrovici, „onorabilul vinde părechia de găini cu 1 rublă, ear' de găini moarte cu $1/2$ de rublă. Ca sĕ nu arunc banii înzadar afară, am lăsat sĕ-mi ucidă două părechi dintrĕ cele víi și i-le plătesc acuma, ca pre cele moarte. În adevĕr și sunt moarte. Nu sunt în dreptul meu, dle polițist?"

Polițistul însĕ erá de altă părere. Se puse pe partea negoțătoriului și amenință pe Alexandrovici cu arestare momentana dacă nu va plătì cele două ruble.

Alexandrovici începù a se rugá și a plânge, dar' înzădar, — polițistul remase neînduplecat. Marșalul de curte își desbumbă atunci ca din întêmplare mantaua sa roasă și polițistul zărì uniforma de gală. Numai de cât își schimbà oficiantul conștiențios tonul și se rĕstì cătră negustoriul de galițe.

„Inșelătoriule! Tălhariule! Numai mai nainte ai dis, că părechia moartă costă o jumĕtate de rublă și acuma ceri 1 rublă întreagă. Nu ți-e rușine? Știi ce voi face cu tine? Escelența Voastră n'aveți de cât sĕ diceți un cuvênt și la moment îl duc la recoare, unde va învĕțá sĕ nu mai înșele.

Alexandrovici mulțămì polițistului pentru judecata sa dreaptă, nu cerù pedepsirea negustoriului — dar' îl plătì îndoit.

Când își povestì apoi seara pățenia sa, toată suita începù se rîdă — numai Catharina rĕmase serioasă.

*Byr.*

### Esposițiunea de lucruri femeeşti.

Inaugurarea esposițiunei s'a făcut, ce e drept la 4 oare d. a.; dar' eră deschisă deja de dimineața și eu alergaiu sĕ o vĕd încă înainte de amiadi. Esposițiunea aceasta este prima în părțile acestea; este un început, și încă bun. Ea se compuneà din trei chilii, cari se află în noua casă, care a cumpĕrat'o „Silvania". În aceste 3 mari chilii erau cu mult gust și pricepere arangiate toate lucrurile sosite la esposițiune, esclusiv de mâna femeiască.

O chilie dintrĕ cele trei, cea mai mică, eră ocupată de lucrurile fetițelor de la școala reuniunei, a cărei învĕțătoare este Dna Mariți *Lăpuştean*. Chilia aceasta eră foarte încărcată de lucruri originale și frumușele, dovadă nu numai despre gustul desvoltat al copilelor, ci și despre hărnicia lor.

Celelalte chilii, cu mult mai mari, erau pline de lucruri venite din provincie sau din Șimlĕu, peste 800 de bucăți de țesĕturi, cusĕturi, brodării, etc. Multe lucruri au espus: Dș. Elena *Cosma*, Mărin (Crasna) 3 bucăți, Silvia Filip, 6 bucăți, între cari un frumos paplon de vară croșetat și o icoană religioasă lucrată în mărgele; Dș. Eugenia *Muntean* (Egerbegy) 5 bucăți; Cornelia Delei (Periceiu) 3 bucăți; Ana *Mărincaș* (Vármező) 4 bucăți. Dșoara Elena *Mica* (Odorheiu) 8 bucăți; Gisela Hosszu 6 bucăți; Dna Ana Mica 15 bucăți; Veronica Pop 7, Regina Bohățel 6, Eugenia Lengyel 3, Marietta Jernea 5, Emilia Orian 4, Corn. Cristea 13, Eleonora Pop 37, Maria Grama 4, Elena Butean 5, Veturia Budișan 3, între cari 2 covoare frumoase, Victoria Temeșan 8, Ana Bohățel 7, Maria Lazar 10, Corn. Vajda 9, etc. etc. Între esponente au fost multe țerance.

Inaugurarea esposiției s'a făcut înaintea unui public numĕros. Doamna presidentă a ținut potrivită o cuvêntare de deschidere, apoi vicariul *Barbulovi* o cuvêntare ocasională despre valoarea industriei de casă și rĕutatea lucsului.

Esposiția a fost destul de bine cercetată; pe lângă o tacsă de 10 cr., cât costà un bilet de întrare, s'au încassat din bilete 60 fl., ceea ce presupune 600 visitatori, la ce mai trebue adaus că până la 10 oare întrarea a fost gratis, ear' țeranii totdeauna au au avut întrare liberă.

Încă în adunarea generală a reuniunei s'a ales în juriu pentru împărțirea premiilor, dar' acela nu s'a putut întruni până adi, (14 Aug.) În ședința sa acest juriu a împărtit următoarele premii:

Dnei Veturia *Budisan n. Liscan* (țesĕturi de lână) premiul de 2 galbini, Dșoarelor *Sabina* și *Cornelia Maniu* (brodărie) prem. 2 galbini, Dnei Veronica Opriș (țesĕturi) 1 galbin, Dșoarei Elena Mica (țesĕturi) 1 galbin, Dșoarei Mariți Lázár n. Lăpuștean (brodării) 1 galbin.

S'au mai împărtit încă premii de câte un taler la mai multe femei țerance, și mai multe diplome de recunoștință.

Esposițiunea a fost cercetată mult și de unguri, mai ales de dame maghiare cari au și admirat'o.

Dintrĕ lucrurile sosite la esposițiune multe s'au fost dat pentru tombolă. Sortirea s'a făcut în pausa balului, și pentru a fi fidel cronicariu (subjectiv) însemn, că și eu am câștigat un stergariu frumos, pe care e un bilet cu inscripțiune: Teresia Băliban (Acăș).

## Străinătate.

**Din Bulgaria.** (Sofia, 18 August.) La frontierile bulgaro-turcești earăși se observă mișcări puternice. Diplomații sunt foarte îngrijați de urmări.

Sub presidența principelui s'a ținut eri consiliu de miniștri, la care au luat parte și câțiva membri ai deputațiunei la Petersburg.

Din faptul, că principele în rĕspunsul dat la vorbirea presidentului sobraniei când cu festivitățile aniversărei urcărei pe tron s'a reflectat la pasagiul unde se vorbeștc despre politica esternă, diariul lui *Zancov* trage conclusiunea, că principele vrea sĕ-și dirigeze politica esternă earăși în spiritul alianței triple.

(Belgrad, 18 August.) Radicala *Vdnyevna List* din isvor panslav de distinsă posițiune din Moscva scrie următoarele:

Toate versiunile despre pretensiunea Rusiei, ca principele Ferdinand ori prințul Boriș sĕ treacă la ortodoxie, *nu merită credĕmênt.* Ceea ce a dis țarul, nu știe nimenea afară de metropolitul Clement. Fapt e însĕ, că *cercurile decisive din Petersburg nici nu vreau sĕ audă de rĕmânerea dinastiei germâne a Coburgilor pe tronul Bulgariei.*

*Male Novine* polemisează în ton vehement cu *Srpsca Zastava* și cu *Mir*, cari consideră pe Rusia de amică bună, ear' pe Austro-Ungaria de inimică a statelor balcanice. Tactica aceasta — dice Male Novini — e nepatriotică și antisêrbească, e eronarea adevĕrului și stărilor faptice.

Diarele de aici raportează, că principele Ferdinand primește *multe scrisori ameninţătoare.* Palatul principelui e păzit de miliție.

---

**Natalia în acțiune.** (Belgrad, 18 August.) În cercurile din imediata apropiere a Nataliei se vorbeste, că regele a călĕtorit în urma presiunei din partea Nataliei. Exregina voiește adecă sĕ-l elibereze total de sub influința regelui Milan. Regele Alexandru în călĕtoria sa spre Biaritz s'a și despărtit eri de mumă-sa la München. Natalia a plecat de acolo direct spre Paris, ear' Alexandru s'a abătut spre *Lutzern* în Helveția, ca sĕ înduplece pe Milan sĕ rĕmână și pe mai departe absent din Sêrbia.

## Cronică.

*Timișoara,* 19 August n.

**Necrolog.** Subscrișii cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștință, că mult iubita noastră soție, nepoată, verișoară, noră și cumnată Ana *Căiman*, născută Bĕloane, după scurte dar' grele suferințe și-a dat nobilul suflet în mânile creatorului în 16 August n. la 5 oare după amiadi în al 19 lea an al vieței și în al 2-lea al căsătoriei. Scumpele rĕmășițe pământești ale defunctei se vor aședă Duminecă în 18 August n. la 2 oare p. m. în cimiteriul din loc. Fie-i țĕrina ușoară și memoria binecuvêntată! Ticvaniul-mare, la 17 August n. 1895. George Căiman, învĕțătoriu gr. cat., ca soț. Dimitrie Russu, paroch gr. cat., ca moș. Măria Bĕloane Giuca, ca bună. Iacob Căiman, ca socru. Nicolae Bĕloane, comerciant, ca unchiu. Ana Braia ca mătușă. Iacob Braia și Hersilia Bĕloane, ca verișori. Ioan Căiman, ca cumnat.

Rafila Onițiu născ. Moga, înfrântă de nespusă durere aduce în numele propriu și al rudeniilor la cunoștința tuturor amicilor și cunoscuților, că scumpul și neuitatul ei soț resp. tată, frate, cumnat și nepot Ioan *Onițiu*, comerciant, după un morb îndelungat, împărtășit fiind cu sfântele taine, și-a dat în 16 August n. la $11^1/_2$ oare seara, în etate de 30 ani, nobilul suflet în mânile creatorului. Rĕmășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeḑă spre eternă odihnă la 18 August n. la 4 oare p. m. în cimiteriul gr. or. din Sebeșul-săsesc. Fie-i țĕrina ușoară și memoria binecuvêntată!

**Comoara Themsei.** Din Londra se vestește, că în alvia rîului Themse s'a aflat un geamantan de mână, care conține diamante, juvaere și hârtii de valoare. Jamantanul fusese furat încă în anul trecut din vila *Beechvov* a princesei *Solticov.* Valoarea comorei aflate e preste 180.000 de franci.

**Avis.** Stimații domni învĕțători și oaspeți, cari doresc a participă la ședințele reuniunei învĕțătorilor ort. rom. din despărțĕmêntul Banat Comloșiului, ce se va ține est timp în 15/27 l. c. în comuna jos însemnată, sunt rugați a mĕ avisă la vreme despre participare și a indică și oara descălecărei la gară, ca sĕ se poată luà disposițiuni cu privire la trăsuri și locuințe. Trenul sosește la Zsigmondfalva la 11 oare a. m. și seara la 7 oare, la Becicherecul-mare dimineața și seara la 8 oare. Ecica, la 5/17 August, 1895. Valeriu *Ghilădanu*, învĕțătoriu.

**Logodnă.** Bravul învĕțătoriu din Mehala, dl Demetriu *Roman*, și-a încredințat de fitoare soție pe gingașa dșoară Sidonia *Olariu*, fiica dlui Pavel Olariu din Fabricul-Timișoarei. — Fie într'un ceas bun!

**Petrecerea din Liget,** arangiată eri de tinerimea studioasă de acolo, a succes peste așteptare. Publicul a fost foarte numĕros, între cari și persoane foarte distinse. Raportul special va urmă.

**Pentru candidații de notari.** Se caută un tinĕr cu cunoștință în afacerile notariale și care posede limbile română și maghiară. Salariu: 20 fl. lunar și întreținerea fără spălat și cuartir. Cei cualificați vor fi preferiți. A se adresă la Rodna-veche (O-Radna, B.-Nasodm.) Ioan Marte, notariu comunal.

**Lăsământ de milioane pentru scopuri filantropice.** În sĕptĕmâna trecută s'a înmormêntat în Constantinopol bancariul grec Nicolau *Zarifi*, care în vieața sa întreagă eră un om foarte filantrop. Acum la moartea sa a dispus de averea sa astfeliu, că a lăsat soției sale 1.500.000 de franci în hârtii de valoare pe lângă restricțiunea, ca sĕ folosiască numai interesele, ear' după moartea ei capitalul sĕ se întrebuințeze pentru edificarea unui institut de creștere a fetelor orfane. Afară de aceasta sumă a mai lăsat Zarafi 500.000 fr. pentru edificarea școalei de oficeri în Athena, 150.000 fr. pentru înființarea unei biblioteci publice în Athena și 250.000 fr. pentru institutele filantropice din Constantinopol.

**Lăsămêntul contelui de Paris.** În dilele acestea se vînd la licitațiune publică immobilele aflătoare în lăsămêntul contelui de Paris. Decisul judecătoresc le enumeră în următoarele: 1. O moșie de 4400 hectare în apropiere de Dieppe în valoare de 5.000.000 fr.; 2. castelul de la Amboise în valoare de 60.000 fr.; 3. castelul și moșia de la Bories în valoare de 400.000 fr.; 4. 6 intravilane în Paris în valoare de 4800 fr.; 5. Un loc de casă în Mers în valoare de 4 800 fr.; 6. Moșia din Cannes în valoare de 300.000 fr.; 7. Moșia din Maugine (Alpes Maritêmes) 20.000 fr.; 8. castelul și parcul din Simaurique în valoare de 400.000 fr. — Licitațiunea s'a dispus la cererea princesei de Aosta.

## Biserică și școală.

**Convocare.** *Adunarea generală* din acest an a Reuniunei învĕțătorilor români gr. or. de la școalele confesionale din diecesa Caransebeșului, carea este deodată și *adunarea iubilară de 25 ani a Reuniunei,* conform §-lui 17 din statute și a decisiunei luate în ședința comitetului ținută la 20 Iuliu a. c. st. v., se convoacă în orașul *Caransebeș pe dilele 10/22 și 11/23 Septembre a. c.*

La aceasta adunare se invită cu tot respectul:

a) P. T. Domni membrii fundatori, ordinari, ajutători și onorari ai Reuniunei.

b) P. T. Reuniuni învĕțătorești române din Ungaria și Transilvania.

c) P. T. Institute teologice-pedagogice române din Ungaria și Transilvania.

d) P. T. direcțiuni ale gimnasiilor române.

e) Venerabilele consistoare române.

f) Toți iubitorii de înaintarea școalelor și a învĕțămêntului poporului nostru român.

Programul adunării:

*Dumineă în 10/22 Septembre înainte de amiadi.*

1. La 9 oare dimineața toți membrii și participanții se întrunesc în biserica catedrală din Caransebeș și asistă la sânta liturgie împreunată cu chiămarea spiritului sânt.

2. După liturgie întrunirea în localitatea destinată pentru ținerea adunării și esmiterea unei deputațiuni, pentru ca sĕ invite la adunare pre P. S. Sa domnul episcop Nicolae Popea, protectorul reuniunei.

3. Deschiderea adunării prin președintele reuniunei.

4. Raportul general al comitetului despre întreaga vieață și stare a reuniunei de la înființare până în diua de adi.

5. Raportul cassariului.

6. Raportul bibliotecariului.

7. Alegerea comisiunilor pentru censurarea rapoartelor de sub punct 4, 5, 6, a unei comisiunii pentru înscrierea membrilor și unei comisiuni speciale.

*După amiadi:*

La 4 oare cetirea operatelor incurse pentru almanachul reuniunei.

*Luni, în 11/23 Septembre înainte de amiadi:*

8. La 9 oare dimineața parastas pentru episcopul de pie memorie și fundatorul reuniunei, *Ioan Popasu*, și pentru *Constantin Diaconovici Loga,* în biserica Sf. Ioan din cimiteriu.

9. La 10 oare inaugurarea monumentului lui *Constantin Diaconovici-Loga.*

*După amiadi:*

10. Rapoartele comisiunilor.

11. Defigerea locului pentru adunarea generală viitoare.

12. Propuneri din partea membrilor.

13. Alegerea biroului și a comitetului pe anul 1895/6.

14. Alegerea comisiunei pentru autenticarea procesului verbal.

15. Închiderea adunării.

Bocșa-montană, 1/13 August 1895.

Ioan *Ionașiu* m. p., preș. reun. Ioan *Marcu* m. p., not. gen. al reun.

## Invitare la abonament.

Începênd cu 1 Iuliu st. v. *prețul de abonament al diariului „Dreptatea“* s'a **redus** de **la 12 fl. la 10 fl. pe an.**

Astfeliu mantinênd ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și obiectivă întru toate, susținênd toate legăturile noastre cari până acum ni-au făcut posibil de a dá în mâna cetitorilor diariul celor mai proaspete informațiuni, vom face acum, ca diariul nostru sĕ fie și cel mai eftin cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« va apărĕ și mai departe în fie-care di de lucru la amiadi.

După acestea învităm la abonament cu următoarele prețuri:

**Pentru monarchiă:**

| | |
|---|---|
| Abonamentul anual costă | fl. 10·— |
| „ semestral | „ 5·— |
| „ treilunar | „ 2·50 |
| „ lunar | „ 0·85 |

**Pentru România și străinătate:**

| | |
|---|---|
| Abonamentul anual costă | Frci 37·— |
| „ semestral | „ 18·50 |

Abonații vechi sunt rugați a se provocá la numĕrul sub care au primit pănă acum foaia, ori sĕ lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin m a n d a t e p o s t a l e. Domnii abonați sunt rugați a însemná pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că diariul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au s o l v i t î n a i n t e abonamentul și numai pre acel timp pre care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei diariului „Dreptatea“ în T i m i ș o a r a, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

**Redacțiunea și Administrațiunea diariului „Dreptatea“.**

## Bursa de Budapesta din 17 August 1895.

**Datoriă de stat:**

| | | |
|---|---|---|
| Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.) | 5% | 123.50 |
| „ „ „ „ 10.000 | „ 4% | —.— |
| „ „ coroane ung. | „ 4% | 99.50 |
| Obl. căilor fer. orient. 1876 | „ 5% | 123.75 |
| „ „ „ de stat, 1889, aur. | „ 4½ | 129.— |
| „ „ „ „ „ „ arg. | „ 4½ | 101.75 |
| Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. | | 110.50 |
| „ „ „ „ „ „ 50 „ „ | | 140.— |
| Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.) | 4½% | 100.75 |
| „ „ „ „ croate | „ 4½% | 102.50 |
| Bonuri rur. ung. | „ 4% | 96.25 |
| „ „ croate | „ 4% | 97.— |
| Obl. regul. Tisei (Seghedin) | 4% | 143.75 |
| „ hipot. croate, 100 | 5% | —.— |
| Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100 | | —.— |
| Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. | 4 2/10 | 98.75 |
| „ „ „ „ „ Febr.-Aug. | 4 2/10% | 98.75 |
| „ „ „ „ arg. Jan.-Jul. | 4 2/10% | 98.50 |
| „ „ „ „ „ Apr.-Nov. | 4 2/10% | 98.50 |
| Renta de aur austr. (sc. de d) | 4% | 122.50 |
| „ în coroane | | 98.50 |
| Datoria de stat austr. 1854. 250 fl. | 4% | 149.— |
| „ „ „ „ 1860. 500 „ | 5% | 147.50 |
| „ „ „ „ 1860. 100 „ | 5% | 158.25 |
| „ „ „ „ 1864. 100 „ | | 193 — |
| „ „ „ „ 1864. 50 „ | | 198.— |
| Obl. oraș. Budapesta 1890 | 4½% | 100 15 |
| Obl. c. fr. bulg. | 6% | 122 — |
| „ cu prem. sêrb. 100 fr. | 3% | 40.— |
| „ „ „ „ „ „ (stamp. austr.) | 3% | 40.75 |
| „ soc. p. reg. Temeș-Bega | 5% | 140.— |

**Bance.**

| | |
|---|---|
| Banca anglo-austriacă 120 | 170.— |
| „ pe acții Budapestană 100 | 129.50 |
| „ „ „ a capitalei I emis. 100 | 93.— |
| „Hermes“ intreprind. de bani 200 | —.— |
| Banca de credit fiumană 80 | 126.50 |
| „ „ „ gen. ung. 200 | —.— |
| „ „ „ „ „ din 15 Iuliu | 435.75 |
| „ „ „ pe acții Budast. 50 | 55.— |
| „ „ „ austriacă 160 | —.— |
| „ „ „ „ din 4 Iuliu | 351.50 |
| „ industrială I ung. 150 | 197.— |
| „ „ și comerc. ung. 100 | —.— |
| „ „ „ „ „ din 15 Iuliu | 112.50 |
| „ croat-slavon. 100 | —.— |
| „ de credit ung. 200 | 116.— |
| „ „ „ „ vechiă 100 | —.— |
| „ „ „ „ II emis. 15 Iuliu | 241.25 |
| „ comercială ung. pestană 500 | 1132.— |
| „ com. și industr. bpestană 100 | —.— |
| „ de credit fonciar centrală 500 | 590.— |
| „ croată de escompt 200 | —.— |
| „ de escompt și zarafiă ung. 400 K. | —.— |
| „ „ „ „ „ 15 Iuliu | 259.— |
| „ austro-ungară 600 | 1000.— |
| „ „Unio“ 200 | —.— |

**Monede.**

| | |
|---|---|
| Galbenul ces. și reg. tesc. | 5.95 |
| „ „ „ „ verig. | 5.92 |
| „ austr.-ung. de 8 fl. | 9.93 |
| „ de 20 franci | 9.93 |
| 20 marce | 12.25 |
| Lira de aur turcească | —.— |
| Argintul austr. și ung. | —.— |
| 100 marce germ. în papir | 61.25 |
| „ „ „ de bancă pr. 31 Iuniu | —.— |

**Scrisuri fonciare.**

| | |
|---|---|
| „Albina“, inst. de econ 5% | 100.75 |
| Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani | 101.— |
| „ „ „ „ „ 5% | 101.— |
| „ „ „ „ „ 5½% | 100.50 |
| „ de credit ardeleană 5% | 101.— |
| „ „ „ „ 4½% 40 ani | 99.— |
| „ „ „ „ 4½% 50 ani | 98.50 |
| „ credit fonc. din Sibiiu 5% | 102.25 |
| „ „ „ „ „ 5½% | —.— |
| „ „ „ „ „ 6% | —.— |
| „ „ „ „ „ 4½% em. VI. | 100.50 |
| „ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani | —.— |
| „ „ „ „ 106 5% 40 ani | —.— |
| „ „ „ „ III emis 5% | 102.25 |
| „ „ „ „ IV emis. 4½% | 100.50 |
| „ I. de credit din Timișoara 5% | 102.— |
| „ I. „ „ „ „ 4½% | 93.50 |
| Imprumut. băncii ung. hipotec. 4% | 128.50 |

**Sorțuri private.**

| | |
|---|---|
| Imprumutul oraș. Viena din 1874, 100 | 174.50 |
| Sorțuri din Buda 40 | 60.— |
| „ „ „ (st. austr.) 40 | 61.— |
| Sorturi reun. „Jó-sziv“ 2 | 3.30 |
| „ „ „ (st. austr.) 5 | 3.50 |
| „ crucea roșie 5 | 12.— |
| „ „ „ (st. austr.) | 12.50 |
| Obligațiunile basilicei 5 | 9.75 |
| „ „ (st. austr.) | 10.25 |
| „ crucea roșie italian. 25 lire | 12.75 |
| „ „ „ „ (st. austr.) | 13.— |
| Instit. de cred. austr. 100 | 198.— |
| Crucea roșie austr. 10 | 19.— |
| Sorți Pálffy 40 | 59.20 |

**Prețurile bucatelor din piața Timișoarei.**

De la 17 August 1895.

După notările societății „Lloyd“ din Timișoara.

| | |
|---|---|
| **Grâu**, greutatea cualit. 78 chil. per 100 chil. | 5.85—5.90 |
| **Grâu**, greutatea cualit. 79 chil. per 100 chil. | 5.90—5.95 |
| **Sĕcară**, greutatea cualit. per 100 chil. | 4.60—4.70 |
| **Orz**, greutatea cualit. per 100 chil. | 6.00—6.10 |
| **Ovĕs**, vânturat per 100 chil. | 6.40—6.50 |
| **Cucuruz**, nou per 100 chil. | 5.70—5.75 |

**Têrgul de producte pe termin.**

| | | | |
|---|---|---|---|
| **Grâu** Sept.-Oct. | în bani per 100 kgr. | 6.69 și | 6.71 |
| **Grâu** la Mart.-Apr. | „ „ „ „ „ | 7.05 și | 7.06 |
| **Grâu** Maiu-Iuniu | „ „ „ „ „ | —.— și | —.— |
| **Sĕcară** la Sept.-Oct. | „ „ „ „ „ | 5.06 și | 5.07 |
| **Porumb** Maiu-Iuniu | „ „ „ „ „ | 6.13 și | 5.15 |
| **Porumb** Iul.-Aug. | „ „ „ „ „ | 5.07 și | 5.09 |
| **Porumb** Aug.-Sept. | „ „ „ „ „ | 5.08 și | 5.10 |
| **Ovĕs** la Sept.-Oct. | „ „ „ „ „ | 5.87 și | 5.89 |
| **Ovĕs** la Mart.-April | „ „ „ „ „ | —.— și | —.— |
| **Rapiță** Aug.-Sept. | „ „ „ „ „ | 9.45 și | 9.50 |



S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.